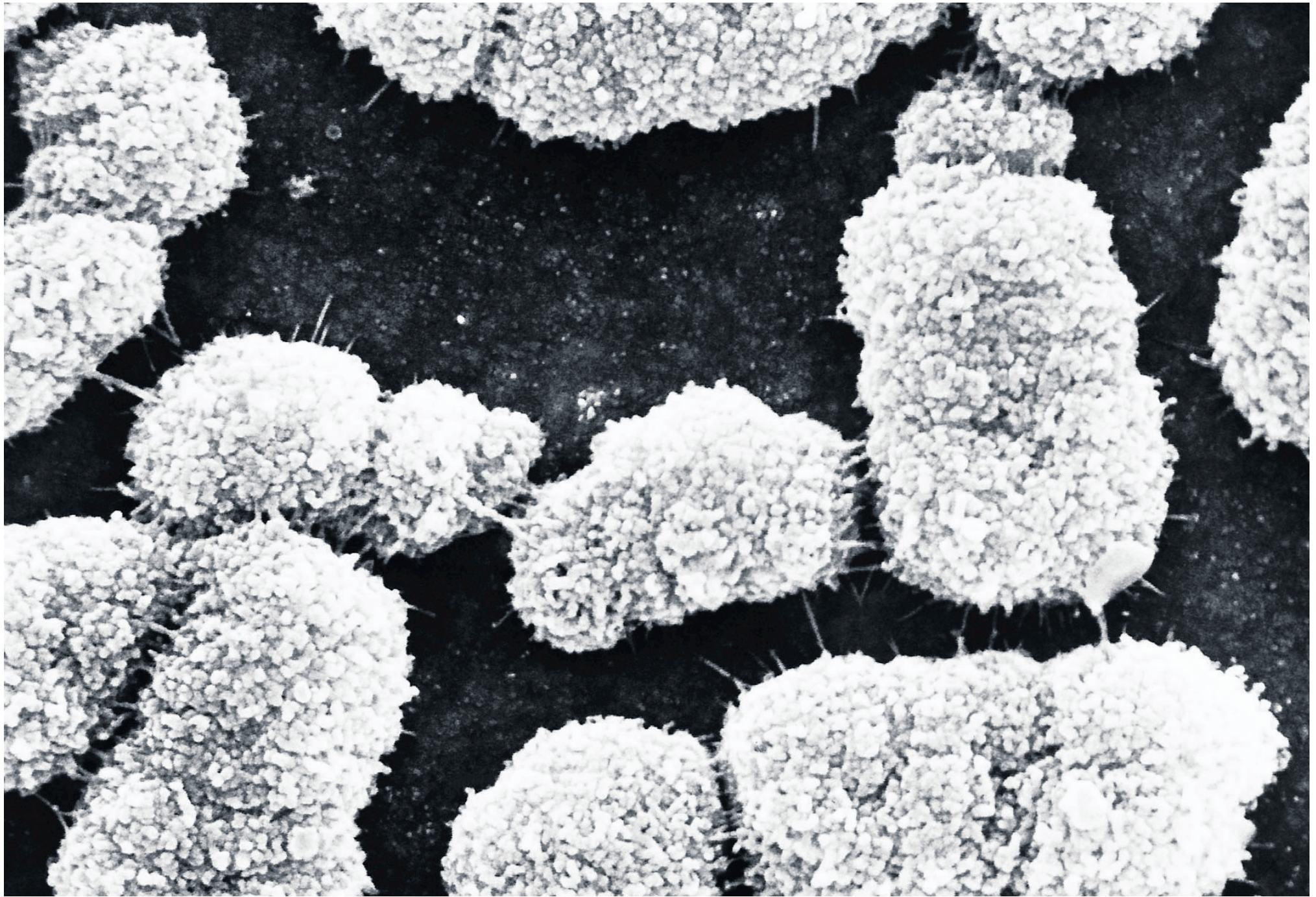

Det er lige så biologisk korrekt at sige 'hen' som at sige 'rødhåret'

Biologisk set er det oplagt at have flere begreber for køn end 'han' og 'hun'. Menneskers biologiske køn varierer langt mere end det. Men det giver slet ikke mening at indrette sproget efter biologien

KRONIK
Af Christian L. Ebbesen
Postdoc i neurobiologi, New York University

Debatten om tokønssystemet raser i de danske medier. For nylig udtalte Berlingskes chefredaktør Mette Østergaard til Radio24syv, at avisen ikke vil skrive 'hen', men kun 'han' og 'hun'. Begrundelsen lød blandt andet, at sproget skal passe til: »de to køn, som biologisk set findes«. Men det er faktisk noget vrøvl, at der kun findes to biologiske køn.

I biologien ser vi, at der er stor variation i menneskers bio-

logiske kønssammensætning – i alt fra gener og kromosomer til kønsdele, krop og hjerne. Så stor variation, at det sådan set stemmer bedre overens med den biologiske videnskab at have mere end bare to begreber for køn. Når det er sagt, så synes jeg faktisk ikke, det giver mening at basere vores omtale og tiltale af hinanden på biologi. Vores sprogbrug har almindeligvis intet med biologi at gøre. Det ville nemlig være ekstremt upraktisk.

Variationer i biologisk køn kan opstå på alle stadier af den menneskelige udvikling og på flere måder, end de fleste måske er klar over. Mens de fleste fødes med enten XX-kromosomer,

'hun', eller XY-kromosomer, 'han', så fødes der også børn med andre sammensætninger, såsom XXY, XXXY eller bare X. Det er også muligt at blive født med en blanding, hvor nogle af kroppens celler er XX og nogle er XY.

Disse variationer påvirker barnets biologiske kønsfremtoning. Hvis et barn fødes med XXY-kromosomer, for eksempel, så udvikler barnet mandlige kønsdele ved fødslen, men har små testikler, lavt testosteronniveau og kan udvikle feminin fedtfordeling og bryster i puberteten.

Selv hvis et barn fødes med enten XX- eller XY-kromosomer, kan der være andre genetiske variationer, som påvirker udviklingen af kønsdele og sekundære kønstræk som bryster, skæg osv. Hvis der er variationer i f.eks. generne SRY, WNT4, RSPO1, AMH/AMHR2, CYP21A2, eller SRD5A2 kan nærmest alle

tænelige kombinationer opstå: XX-personer med klassisk maskuline kønsdele, personer med *ovotestis* – en blanding af æggestokkeceller og testikelceller – og personer med blandede ydre kønsdele, såsom en meget forstørret klitoris og sammen voksede kønslæber, som nærmere ligner en testikelpung. For et par år siden udgav Scientific American en fremragende grafik om netop dette.

Hormonelt køn

Nogle variationer i biologisk kønsfremtoning skyldes påvirkning fra hormoner som østrogen, progesteron, prolaktin og testosteron. Her kan der også være store variationer. Både i mængden af hormoner, som barnet udsættes for i livmoren inden fødslen, i mængden af hormoner, barnet selv producerer og nedbryder særligt i puberteten, og i cellernes evne til at modtage hormonsignaler.

Så vidt jeg ved, er der ingen aviser, som har retningslinjer, der forbyder deres journalister at omtale adoptivforældre som 'forældre', for at avisens sprog skal stemme overens med biologien

Det er faktisk noget vrøvl, at der kun findes to biologiske køn. I biologien ser vi, at der er stor variation i menneskers biologiske kønssammensætning. Derfor er det meget oplagt, at vores sprogbrug afspejler den store diversitet, som vi finder i biologien, skriver dagens kronikør. Foto: Ritzau Scanpix

Ud over at påvirke kroppens udvikling påvirker disse hormoner også både hjernens udvikling og hjernens aktivitet. Det er altså ganske forventeligt, at der – ligesom hvad angår resten af kroppen – findes personer med hjerner, som ikke lader sig indordne som ‘biologisk han’ eller ‘biologisk hun’.

Selv om der er stor lighed mellem ciskønnede mænd og kvinders hjerner, så er der visse forskelle, både hvad angår struktur og aktivitetsmønstre. Hvis man ser på nonbinære og transpersoner, så ligger deres hjerner ofte et sted midt imellem ciskønnede mænds og kvinders. Transpersoners hjerner ligner generelt nærmere det køn, de selv identificerer sig med, end den gennemsnitlige hjerne for deres oprindelige biologiske køn. Der findes med andre ord personer med et biologisk køn, som ikke er klart ‘biologisk han’ eller ‘biologisk hun’, men bedst kan beskrives som ‘biologisk nonbinært’.

Jeg synes, at det er meget oplagt, at vores sprogbrug afspejler den store diversitet, som vi finder i biologien. Men jeg synes egentlig ikke, at vi som generelt princip skal basere vores sprogbrug eller sociale omgang med hinanden på den biologiske videnskab. Det er svært at forestille sig, hvordan det overhovedet skulle fungere i praksis.

Bør man så kun kalde nonbinære personer for ‘hen’, hvis de også rent biologisk set har et blandet køn? Hvem skal bestemme, hvor den biologiske linje mellem ciskønnet og nonbinær skal trækkes i junglen af gener, hormoner, anatomi og hjerne? Hvad hvis man føler sig som en ciskønnet mand, og lægen pludselig fortæller, at man har en livmor?

Sære retningslinjer

Når vi diskuterer, om vi skal omtale hinanden som han, hun eller hen, er det en diskussion om vores sociale køn. Vores sociale køn – eller *gender* på engelsk – henviser til, hvordan vi behandler og opfatter hinanden; hvordan vi klæder os, opfører os, opfatter os selv, hvordan vi skriver om hinanden i aviser og så videre. Vores biologiske kønssammensætning – *sex* på engelsk – er naturligvis vigtigt i forbindelse med lægebesøg, hvor optag af medicin f.eks. kan afhænge af hormonniveauer, men har ellers – i princippet – intet med vores sociale køn at gøre.

Hvis det virker overraskende, at biologisk køn og socialt køn ikke er det samme, så tænk på vores totale sproglige afkobling mellem biologiske forældre og sociale forældre. Sociale forældre – eller – som vi plejer at kalde dem: adoptivforældre – er i alle sociale og sproglige betydninger rigtige forældre. Deres børn kalder dem mor og far, de går til deres børns forældre-samtaler i skolen, de fører deres børn op ad kirkegulvet til bryllupper og så videre.

At de ikke er biologiske forældre, er selvfølgelig vigtigt i forbindelse med lægebesøg, hvis børnene skal undersøges for arvelige sygdomme, men ellers har det – i princippet – intet med deres sociale forældrerolle at gøre.

Så vidt jeg ved, er der ingen aviser, som har retningslinjer, der forbyder deres journalister at omtale adoptivforældre som ‘forældre’, for at avisens sprog skal stemme overens med biologien.

Berlingskes chefredaktør Mette Østergaard har udtalt: »Jeg synes, det er fuldstændig fair at diskutere, at nogle ikke føler sig hjemme i de biologiske køn, som de er født med. Men jeg synes også, at vi må sige, at der er tale om et mindretal.«

Vi ved meget lidt, om hvor mange, der hverken ønsker at blive tiltalt ‘han’ eller ‘hun’, men Mette Østergaard har ret i, at der er tale om et mindretal.

Hvad angår det biologiske køn, så er andelen af biologisk nonbinære nok et sted mellem 0,5 og 1,7 pct. Det er lidt mindre, men ikke så meget mindre end andelen af rødhårede på verdensplan, der ligger på ca. 1-2 pct.

Hvis Berlingskes principper om at basere sproget på biologien breder sig i mediebranchen, så kan vi sikkert se frem til flere interessante redaktionelle beslutninger. Måske kan vi snart læse denne nyhed?

»Førende modemagasin vil ikke omtale ‘rødhårede’ modeller.«

Redaktør udtaler: »Det kan godt være, at der – rent biologisk set – findes mere end bare sort, brunt og lyst hår. Men langt de fleste er enten sorthårede, mørkhårede eller blonde. Vi vil derfor ikke bruge ordet rødhåret – da vi synes, det nedbryder sproget og vores fælles samtale om hårfarve.«

Mere militær kan ikke skabe fred i Mali

Folketinget har besluttet at sende 70 danske soldater til Sahel. Men militære interventioners evne til at skabe fred er ikke imponerende. Der er i stedet behov for indsatser, der styrker den økonomiske, sociale og politiske udvikling

KOMMENTAR
Af Kristian Weise
Generalsekretær i Oxfam IBIS

Onsdag den 9. oktober var der bred opbakning i Folketinget til at sende 70 soldater og to transporthelikoptere til den fransklede Operation Barkhane i Sahel-regionen. Samtidig bakkede vores politikere op om at sende militær støtte til den fredsbevarende FN-mission i regionen. Men militære indsatser skaber sjældent varig fred, da de ikke adresserer de grundlæggende årsager til krig og konflikt.

Danmark har en klar målsætning om at fordre fred, yde humanitær bistand og skabe langsigtet udvikling i den konfliktprægede Sahel-region i det nordvestlige Afrika. Og den netop besluttede militære indsats har særligt fokus på Mali, hvor forskellige etniske og religiøse gruppers kampe volder stor skade og leder til drab på civile. Situationen er nogle steder så alvorlig, at der kan være tale om etnisk udrensning og samlet set har næsten fire millioner mennesker ifølge FN akut brug for humanitær bistand.

Problemet er bare, at den såkaldte stabiliseringsindsats alene placerer bandager på sår, der kræver langt mere grundlæggende behandling. Den opgraderede militære støtte understreger, at Danmarks nye folketing og vores nye regering ser ud til at fortsætte tidligere tiders tilgang. Der er handling bag ordene, men desværre ikke meget evidens for, at det vil virke.

Siden 2018 er støtten fra lande som Danmark til den franske Operation Barkhane og FN-missionen MINUSMA steget kraftigt. Samtidig er volden og ustabiliteten dog også eskaleret, og alt tyder desværre på, at

den negative spiral kun bliver værre. Frankrig har mere end 4.000 soldater udstationeret. Det koster over en milliard euro om året, og indsatserne er både bekostelige og ineffektive, når Vesten forsøger at bekæmpe voldelige konflikter med militær indgriben.

Det kan virke kontraintuitivt, at fredsbevarende militær ikke hjælper med at skabe varig fred. Men historikken for de militære interventioner er ikke imponerende.

Forebyg konflikt

Ulighed samt manglende repræsentation og ligestilling i landene i Sahel-regionen er en af de vigtigste bagvedliggende årsager til konflikterne. Og derfor bør den største indsats være rettet mod den. Hvis Danmark, EU, FN og andre internationale aktører prioriterede en langsigtet satsning på fredsopbygning, ville chancerne for varig fred være større.

Der er brug for at investere i fredelige og trygge samfund. Det vil ikke alene virke bedre. Det vil også koste mindre.

En udregning, der er produceret af Verdensbanken og FN, viser, at langsigtede investeringer i fredsopbygning og konfliktforebyggelse virker, når man adresserer årsagerne til konflikt. For hver syv kroner, der investeres i fredopbygning, spares der over 100 kroner i omkostninger forårsaget af

konflikt og den efterfølgende genopbygning.

De typer af militære operationer og stabiliseringsindsatser, som Operation Barkhane er rettet mod, ønsker at bekæmpe ikkestatslige væbnede grupper. Den er ikke rettet mod at løse de bagvedliggende årsager til konflikten, der blandt andet er en konsekvens af klimakrisen og kampen om retten til jord. Desuden finder indsatsen sted i lande, hvor der mangler velfungerende statsstrukturer, hvor sammenhængskraften er lav, og tilliden til sikkerhedsstyrkerne er meget lille.

Forskning i Sahel-krisen viser, at det ofte er overgreb fra politi og militær, der får folk til at tilslutte sig de væbnede grupper. Så i stedet for at fortsætte med den hidtidige fejlslagne tilgang bør man arbejde på at opbygge tillid og samhørighed mellem de forskellige samfundsgrupper og mellem civilsamfundet og myndighederne.

Omtrent 60 procent af verdens igangværende konflikter finder sted i lande, der inden for de seneste 30 år har oplevet andre voldelige konflikter. Her er det en kendt sag, at uligheden stiger de første fem år efter en konflikt, og at de gentagne konfliktspiraler øger uligheden, som igen sår frøene til nye konflikter.

Disse udfordringer kan ikke løses ved hjælp af militære stabiliseringsindsatser alene og kræver mere fundamentale indsatser, der styrker den økonomiske, sociale og politiske udvikling. Problemets omfang er bedst eksemplificeret ved, at 450.000 børn og unge går glip af skolegang alene i Mali på grund af konflikten i Sahel-regionen. Det viser tal fra FN.

Børn i titusindvis vokser altså op uden at tilegne sig de forudsætninger, der skal til, for at fremtiden kan blive bedre og fredeligere. Noget, der ellers både ville være til gavn for nogle af verdens mest udsatte mennesker, deres lokalsamfund og danske interesser på langt sigt.

Når vi ved, at militære indsatser i de fleste tilfælde alene skaber yderligere konflikt, der så igen kræver mere militær, burde vi bruge pengene på at skabe fred i stedet. I Danmark burde vi have lært den lektie i Irak og Afghanistan. Og det er på tide at prøve en anden tilgang.

450.000 børn og unge går glip af skolegang alene i Mali på grund af konflikten i Sahel-regionen